

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 8
2023

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 8

Рівне, 2023

допомагає у розвитку лексико-граматичної сторони мовлення. Корекційні заняття проводилися щодня у ранкові години.

Організація занять: програмний курс розрахований на проведення двох індивідуальних занять, двох під групових та одного фронтального заняття на тиждень для дітей з ЗНМ.

На етапі формувального експерименту нами було проведено ряд занять (індивідуальні, підгрупові та фронтальні) для дітей старшого дошкільного віку, із наявністю в даних групах дітей з ЗНМ. Як засоби підвищення рівня розвитку лексичної та граматичної складових мовлення у зміст були включені дидактичні ігри «Добери дію до предмета», «Скажи навпаки?», «Що готують з борошна, м'яса, молока?», «Яка страва?», «Маленький помічник», «Що із чим, якщо там..?», ігрові вправи «Запам'ятай і повтори», «Допоможи кухареві», «Із чого який?», «Четвертий зайвий», «Допоможи ляльці зібрати цукерки», та завдання доступні й динамічні за структурою та образні й емоційні за змістом [1, 2, 3].

Після проведення авторської програми формуючого педагогічного експерименту, було повторно здійснено діагностику і виявлено підвищені рівні показників загального розвитку мови. Результати констатуючого експерименту показали, що заняття мали досить ефективний результат.

Висновок. Безперечно, проблема формування лексико-граматичної та фонетико-фонематичної сторін мовлення у дітей із ЗНМ повинна займати важливе місце у розвитку мовленнєвого апарату і всієї комунікативної сфери дошкільника. Саме тому важливим є своєчасне виявлення й усунення порушень цих сторін мовлення у дітей із ЗНМ. Завдяки послідовній та систематичній корекційно-розвивальній роботі діти ЗДО «Сонечко» із загальним недорозвитком мовлення значно підвищили свій рівень мовленнєвого розвитку. Виходячи зі специфіки проведеного формуючого експерименту, успішність психокорекційної роботи уособлюється чіткою організацією дітей у період їхнього перебування у ЗДО, правильним розподілом навантаження протягом дня, координацією й наступністю в роботі логопеда й вихователя, а також батьків. І, що найважливіше, – сумлінній роботі педагогічного колективу з врахуванням всіх закономірностей психічного розвитку та безперервності і послідовності корекційної роботи.

Список використаних джерел

1. Організація корекційно-відновлювальної роботи з дітьми дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення : збірка практичних матеріалів творчої групи вчителів-логопедів дошкільних закладів / Під ред. Н.В. Азовської. Херсон, 2009. 141 с.
2. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали ІХ Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 грудня 2020 року, м. Суми). Суми : ФОП Цьома С. П., 2020. 210 с.
3. Федорович Л. О., Пищалка Я. О. Конспект логоритмічних занять із дітьми дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2009. 288 с

УДК 316.614.5:159.923-052.6

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ СІМ'Ї ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Гузей А. І., здобувач ОС «магістр»,

спеціальність 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Кулаков Руслан Станіславович, канд.. психол. наук, доцент.

У підлітковому віці стає актуальним процес розвитку особистості, становлення образу «Я», який недостатньо чітко усвідомлений дитиною, пошук сенсу життя та самовдосконалення. На розвиток самосвідомості значно впливає оточення підлітка, перш за все сім'я, як найбільш значущі дорослі.

Відмінною рисою підліткового віку вважається поступовий перехід від відтворення оцінки дорослого до власної позиції. У процесі діяльності (самопізнання) у дитини і створюються критерії самооцінки.

Основним чинником самопізнання дитини вважається порівняння себе з людьми - дорослими та однолітками. Вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на розвиток Я-Особистості представлений на рис 1.

Рис 1. Внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на розвиток Я-концепції особи

Проблемі близькості в дитячо-батьківських стосунках присвячені дослідження представників різних шкіл психоаналітичного та гуманістичного спрямування (З. Фрейд, Дж. Боулбі, М. Ейнсворт, М. Малер, Д. Віннікот, Е. Фромм, К. Роджерс).

У підлітковому віці авторитарність батьків породжує інциденти й агресивність. Найбільш активні, сильні діти чинять опір і повстають, стають надмірно агресивними і часто залишають рідну домівку, щойно надається можливість. Боязкі, невпевнені діти привчаються в усьому прислухатися до батьків, не роблячи спроб вирішувати проблеми самостійно. Якщо матері схильні реалізовувати більш м'яку поведінку, то авторитарні батьки твердо дотримуються обраного виду батьківської влади. У ході самовизначення в будь-якої дитини виникають кризи, проте схильні до них особливо діти-сироти.

Важливість клімату сім'ї доводить дослідження, що проводилось у Чехословаччині у 2020-2021 році. В експериментальній роботі взяли участь 250 підлітків (13-15 років). Вивчення Я-Концепції проводили за допомогою таких методик: "Q-сортування" В. Стефансона, «Огляд почуттів, реакцій і переконань» К. Роджерса [9]. Для вивчення стилів сімейного виховання було застосовано методику «Підлітки про батьків» (ADOR).

Проведене дослідження показало, що ціннісні орієнтації інтегруються в структуру Я-Концепції підлітка, вони пов'язані з позитивними та негативними стилями сімейного виховання. Негативний вплив на формування Я-Концепції чинять інфантилізація дитини, її відкидання, авторитарна гіперсоціалізація і директивність. Позитивний вплив на розвиток Я-Концепції чинять такі стилі, як кооперація і прийняття підлітка батьками.

Психологічний клімат у сім'ї визначає стабільність відносин усередині сім'ї, справляючи великий вплив на розвиток дітей і дорослих. Це не щось незмінне, вічне. Незалежно від того, чи створює клімат кожен член сім'ї та чи чинить він позитивний, чи негативний вплив, тривалість шлюбу залежить від зусиль кожного члена.

Позитивний психологічний клімат характеризується такими ознаками: згуртованість, можливість всебічного розвитку кожного члена, висока сумлінна вимогливість членів один до одного, почуття захищеності та емоційного задоволення, почуття гордості за

приналежність до сім'ї, відповідальність. У сім'ї з позитивним психологічним кліматом кожен член ставиться до решти з почуттям любові, поваги та довіри, з почуттям поваги до батьків, зі ставленням, готовим допомогти слабким. Важливим показником позитивного психологічного клімату сім'ї є прагнення її членів проводити вільний час у сімейному колі, розмовляти на теми, що цікавлять усіх, разом займатися домашніми справами, підкреслювати хороші якості та добрі справи один одного. Якщо члени сім'ї відчувають тривогу, емоційний дискомфорт, самотність, це пояснює несприятливий психологічний клімат. Усе це заважає одній з основних функцій сім'ї.

Окремо слід розглянути дослідження, присвячене типу прив'язаності підлітків до батьків. У ході експериментального дослідження було проведено порівняльний аналіз когнітивного компонента Я-Концепції підлітків із різними типами прив'язаності до батьків. Вивчення образу Я випробовуваних проводилося за допомогою методики "Хто Я?" (М. Кун, Т. Мак-Партланд; модифікація).

Я-Концепція підлітків з *надійною прив'язаністю* до батьків є найбільш гармонійною і вирізняється диференційованістю, виразним поєднанням у

самоописах об'єктивних і суб'єктивних характеристик; позитивним самоствавленням. Когнітивний аспект Я-Концепції містить середні частки рефлексивного Я та об'єктивних самохарактеристик із переважанням у структурі суб'єктивних самохарактеристик, спостерігається максимальна кількість категорій самоопису. Негативно емоційно забарвлені самохарактеристики найвищі з трьох груп підлітків, що свідчить про здорову самокритику, тенденцію до саморозвитку і свідчить про відсутність виражених психологічних захистів, почуття захищеності. Підлітки усвідомлюють і приймають свою унікальність нарівні з важливістю належності до тієї чи іншої іншої групи людей. Маркером ефективних поведінкових проявів Я-Концепції є найбільш виражені з трьох груп випробовуваних показники за шкалами дружелюбності, альтруїзму та авторитарності, які в загальній спрямованості міжособистісної поведінки показують тенденцію до домінування і дружелюбності.

Для підлітків із *тривожно-амбівалентною прив'язаністю* до батьків характерні такі особливості Я-Концепції. Для когнітивного аспекту Я-Концепції характерна найвища частка особистісних характеристик, надмірність рефлексивного і недостатність діяльного Я, частка негативно емоційно забарвлених характеристик у зоні середніх значень і високий ступінь психологізованості уявлень про себе. Емоційний аспект Я-Концепції являє собою поєднання високих значень за шкалами загального самоствавлення і самоповаги, середніх значень аутосимпатії та самоінтересу, низький рівень очікуваного ставлення від інших, що побічно вказує на неприйняття себе.

Я-Концепцію підлітків з *типом прихильності до батьків, що уникають*, можна охарактеризувати формальністю і низьким ступенем психологічності. Когнітивний аспект Я-Концепції вирізняється переважним описом себе через показники успішності підлітка в соціальному житті. Для емоційного аспекту властиві високі значення за шкалами загального самоствавлення і самоповаги, середні значення аутосимпатії та самоінтересу. Низький рівень очікуваного ставлення від інших, як і у випадку з підлітками з тривожно-амбівалентною прив'язаністю свідчить про психологічну незахищеність і є маркером виражених психологічних захистів. Загальна спрямованість міжособистісного контакту тривожно прив'язаного підлітка характеризується домінуванням підпорядкування і прихованої агресивності.

Отримані результати та аналіз літератури, дозволяють зробити висновок, що суттєвим чинником формування Я-Концепції підлітка виступають стилі сімейного виховання. Негативні стилі виховання здатні призводити до спотворення різних показників Я-Концепції. Формування позитивної Я-Концепції у підлітків необхідно здійснювати в напрямі корекційно-розвивального впливу, спрямованого на формування мотивів поведінки та вироблення в підлітків позитивних якостей у власному «Я»; організації спеціально навчальних занять із розвитку навичок подолання бар'єрів спілкування, навичок самоаналізу, вміння розуміти себе та інших; формування позитивних цінностей.

Список використаних джерел

1. Гуменюк О. Самотворення Я-Концепції за модульно-розвивальної оргсистеми / Психологія і суспільство. 2001. №2. С. 33–76
2. Ткачук С. Психологічний аналіз самотворення позитивної Я-Концепції. Психологія і суспільство. 2003. №3. С. 45–54.
3. Ушкалов, Л.В.; Марченко, О.М. Нариси з філософії Григорія Сковороди/ Харків, Основа. 1993 рік. 152 с.
4. Ainsworth M.D.S., Blehar M.C., Waters E., Wall S. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale, N.J., Erlbaum. 1978.
5. Arnsden G.C., Greenberg M.T. The inventory of parent and peer attachment / In M.T. Greenberg (Ed.), College of Health and Human Development, Pennsylvania State University, University Park, PA. 1989, P. 13-27.
6. Berns R. Self-concept development and education, 1986. 420 p
7. Coopersmith Stanley The Antecedents of Self-Esteem Harper & Brothers, 1995. 571 p.
8. Kitayama S., Markus H. R., Matsumoto H. Culture, self and emotion: A cultural perspective on "self-conscious" emotion. In: P. Tangney, K. Fishen (Eds.), Self-conscious emotions: The psychology of shame, guilt, embarrassment, and pride. New York: Guilford Press, 1995. P. 439–464.
9. Levine L.E. Mine: Self-definition in two-year-old boys // Developmental Psychology. 1983. N19. P. 544–549
10. Markus H., Nurius P. Possible Selves: The Interface between Motivation and the Self-Concept. In Yardley K., Honess T (Eds). Self and Identity: Psychological Perspectives. Wiley. 1987.
11. Maslow A. Motivation and Personality. Harper & Brothers, 1954. 411 p.
12. Merlin V. S. The Psychology of Personality: Selected Psychological Works, 2009. 448 p
13. Rodzgers K. R. A look at psychotherapy. Becoming a man; Publ., 1994
14. Štýly rodičovstva a mentálne zdravie adolescentov (Parenting Styles & Mental Health of Adolescents) base on Matejcek, Rican, ADOR Adolescent o Rodičoch 1983. URL: https://www.researchgate.net/publication/331074031_Styly_rodicovstva_a_mentalne_zdravie_adolescentov_Parenting_Styles_Mental_Health_of_Adolescents
15. Sullivan H. S. Conception of Modern Psychiatry / Selected Works. N. Y., 1964. P. 3–30.

УДК [316.62:316.48]:159.9

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ
КОНФЛІКТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Давидчук Олена, здобувачка ОС «магістр»,

2 курс ТНПУ імені Володимира Гратюка

*Науковий керівник: Парфанович Іванна Іванівна, доктор пед. наук, професор,
ТНПУ імені Володимира Гратюка*

Метою повідомлення є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження врегулювання професійних конфліктів у діяльності практичного психолога в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конфлікт – досить поширене психологічне явище у суспільстві. Його виникнення залежить від сприйняття та розуміння ситуації учасниками взаємодії. Конфлікт (від лат. conflictus) – це зіткнення протилежних інтересів (цілей, позицій, думок, поглядів та ін.) на ґрунті суперництва; це відсутність взаєморозуміння з різних питань, пов'язана з гострими емоційними переживаннями. В основі будь-якого конфлікту лежить ситуація, яка охоплює або протилежні позиції сторін з певного

ЗМІСТ

Частина 1.

ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ

Андрюшина Світлана Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'я як необхідна умова гендерного виховання дітей дошкільного віку	3
Волощук Вікторія Дидактична гра як засіб формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку	5
Волощук Вікторія Педагогічні умови формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичної гри	7
Гарбарчук Діана Підготовка дитини до навчання у школі як предмет наукового дослідження	10
Гвалдене Лариса Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі.....	13
Горшковська Лілія Психологічні аспекти діяльності рекрутера ІТ сфери.....	15
Гузик Оксана, Широких Анастасія Організації корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку	18
Дацюк Юлія Я-концепція підлітків патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільної освіти.....	21
Давидчук Олена Психологічні особливості врегулювання професійних конфліктів у діяльності психолога закладу дошкільної освіти.....	23
Дацюк Юлія Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільного віку	26
Дем'янюк Вікторія Організаційно-методичні засади психодіагностики особливостей формування емпатії у дітей молодшого шкільного віку	28
Дружиніна Інна Анатоліївна, Парчук Т. Сімейні цінності : сучасний погляд.....	31
Зіборов Людмила Корекція тривожності методами когнітивно-поведінкової терапії у родинах військовослужбовців	33
Ковалик Олександра Шляхи інтенсифікації англomовного освітнього простору в українській школі як вияв євроінтеграційних процесів.....	35
Копилова Олена Психологічний супровід відхилень нервово-психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку	38
Климчук Ілона Діагностичний аспект вивчення особливостей емоційної студентів у період кризи	39

Краля Катерина Вимірювання самоефективності дорослих українців	42
Лициук Анастасія Особливості формування самооцінки в підлітковому віці	45
Малець Катерина, Широких Анастасія Застосування ігрових методів корекції мовлення дітей із фонетико-фенематичним недорозвинення мови.....	48
Машук Ольга, Широких Анастасія Економічні, екологічні та педагогічні аспекти національної самосвідомості та її формування	52
Мовчко Олег Неконструктивні аспекти копінг-стратегій у студентів в сучасних реаліях.....	54
Наумович Світлана Особливості само сприйняття жінок молодого віку у контексті використання соціальних мереж	57
Павловська Катерина Особливості комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку	59
Подляшук Олеся Діагностичні засади вивчення психологічних особливостей емоційного вигорання педагогів	62
Попко Олександр Чинники емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ.....	64
Савчук Валерія Поняття «Психологічне здоров'я особистості» у сучасному науковому осмисленні	66
Сербін О.В., Парашак С. Осмислення молоддю сучасності з позиції вічних цінностей у творі власного авторства «З партитури майдану».....	68
Степанський Ян, Безлюдна Валентина Молодіжні наративи у сфері інтимних стосунків	71
Тадєєв Гордій Психологічні особливості комунікативної культури фахівців торговельної сфери.....	73
Федяк Ольга Опанасюк Ірина Вплив стилю сімейного виховання на розвиток самооцінки підлітка	76
Шоцька Марина Арттерапія як метод гармонізації емоційного стану особистості	77

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)

Бондарчук Анна Фея та ворогуючі королівства	81
Демчинська Васирина Казка про інструменти душі	82
Дець Юлія Як лисичка Лідочка перемогла свій страх	83

Лавор Софія Казка про Сонячний Промінчик. Відкрий своє сяйво	84
Манзирєва Яна Історія двох сестер. Казка про Асертивність і Конформізм.....	85
Мельник Анастасія Віра в перемогу	86
Несенчук Аліни Безпека у серцях.....	87
Сірман Вікторія Казка про маленького хлопчика у великому світі	88
Тітарчук Вікторія Захоплюючий шлях до Дружби: Психокорекційна казка про подолання самотності	89